

Krajowy program hodowlany dla bydła rasy simentalskiej w Polsce.

Do rasy simentalskiej zalicza się bydło tej rasy pochodzenia krajowego i zagranicznego oraz potomstwo pochodzące z kojarzenia w/w bydła.

Populacja żeńska bydła rasy simentalskiej na koniec 2015 roku w stadach objętych oceną wartości użytkowej i wpisanych do ksiąg hodowlanych wynosiła 17 395 sztuk, w tym 9 984 krowy i 7 411 jałówek.

W 2015 roku od przeciętnej liczby 10 348 krów ocenianych w Polsce uzyskano wydajność: 6 075 kg mleka, 252 kg tłuszczu, 209 kg białka, o zawartości 4,15 % tłuszczu i 3,44 % białka.

Populacja bydła simentalskiego w Polsce doskonała będzie w kierunku mięsno-mlecznym oraz w kierunku mięsnym.

Celem realizacji programu hodowlanego dla populacji bydła rasy simentalskiej użytkowanej w kierunku mięsno-mlecznym jest uzyskanie możliwie najwyższego postępu genetycznego w zakresie cech mleczności, cech typu i budowy, cech funkcjonalnych oraz cech opasowych i rzeźnych, co powinno zagwarantować akceptowaną przez hodowców i producentów rentowność gospodarstw i ich utrzymanie się na rynku oraz wzrost populacji aktywnej bydła simentalskiego.

Doskonaleniu podlegają cechy wpływające w zasadniczy sposób na poprawę opłacalności produkcji: wydajność mleka, wydajność białka, wydajność tłuszczu, cechy typu i budowy, ze szczególnym uwzględnieniem budowy wymienia i nóg, cechy funkcjonalne takie jak: dobra płodność, długowieczność, predyspozycja do dobrej zdrowotności wymienia) oraz cechy opasowe i rzeźne.

W stadach wyspecjalizowanych w produkcji mleka występują krowy, które charakteryzują się niższą produkcją mleka, wobec czego ich użytkowanie w kierunku mięsno-mlecznym jest ekonomicznie nieopłacalne. Można takie krowy użytkować jako mamki do produkcji żywca w stadach simentalskich o mięsnym kierunku użytkowania.

Celem realizacji programu hodowlanego dla populacji bydła rasy simentalskiej użytkowanej w kierunku mięsnym jest postęp genetyczny w zakresie cech opasowych i rzeźnych.

W szczególności działania prowadzone będą w kierunku uzyskania postępu genetycznego w zakresie cech matecznych, takich jak łatwość wycieleń, dobra płodność skutkująca regularnymi corocznymi wycieleniami, mleczność na poziomie wystarczającym do wykarmienia przynajmniej jednego cielęcia oraz dobra żywotność cieląt.

Doskonaleniu będą podlegać także cechy w zasadniczy sposób wpływające na opłacalność produkcji mięsa: wysokie przyrosty, przede wszystkim w oparciu o wykorzystanie pasz objętościowych, w tym runi pastwiskowej, a także wysoka jakość tuszy i wydajność rzeźna.

Szacuje się, że populacja żeńska bydła rasy simentalskiej użytkowanej jako krowy mamki może liczyć ok. 2000 sztuk w tym około 500 krów, dla których prowadzona będzie ocena użytkowości w zakresie cech produkcji mięsa.

I. Wzorzec rasy Simentalskiej

SAMICA

1. Wysokość w krzyżu: odpowiednia do wieku zwierzęcia; optymalny wzrost pierwiastki to 134-142 cm, a krowy dorosłej 140-144 cm.

2. Sylwetka:

- kształt ciała zbliżony do prostokąta.

3. Umięśnienie:

- wypukłe, profile mięśni dobrze zaznaczone.

4. Głowa i szyja:

- głowa średniej wielkości, dopuszczalna głowa cięższa, szyja średniej długości, dobrze umięśniona o wyraźnym fałdzie na podgardlu w kierunku mostka.

5. Barki:

- dobrze umięśnione, dobrze przylegające łopatki, wyrostki grzbietowe kręgosłupa lekko wystające ponad łopatki.

6. Klatka piersiowa:

- szeroka, dobrze wysklepiona, nieco szersza w części tylnej, żebra szeroko rozstawione, kości żeber zaokrąglone i długie.

7. Brzuch:

- głęboki i pojemny.

8. Grzbiet:

- szeroki i prosty, mocny, prosta i szeroka partia lędźwiowa, umięśnienie dobrze zaznaczone.

9. Zad:

- lekko spadzisty, długi, szeroki, dobrze umięśniony, profile mięśni zwłaszcza udowych wypukłe, prosta nasada ogona, dopuszczalna lekko uniesiona nasada ogona.

10. Nogi:

- szeroko i równolegle ustawione, lekko skątowane, o silnej kości i wyrazistych stawach, prawidłowy kąt stawu skokowego i stawu pięcinowego, wysoka piętka racicy, racice lekko rozwarte.

11. Wymię (dotyczy krów):

- pojemne, w części tylnej zawieszane wysoko i szeroko, zawieszenie przednie wyraźnie wysunięte do przodu, dobrze połączone z powłokami brzuszными, o cienkiej skórze, delikatnie owłosionej z wyraźnie zaznaczonymi żyłami mlecznymi, równomiernie rozwiniętymi ćwiartkami, strzyki centralnie rozmieszczone na ćwiartkach, pionowo ustawione, cylindryczne, o długości 6-7 cm i grubości 2,5 cm. Wymię czyste - bez dodatkowych strzyków i przystrzyków.

12. Ogólny wygląd:

- harmonijny, o nieco lepiej zaznaczonych cechach mlecznych, przy równoczesnym dobrym umięśnieniu.

13. Umaszczenie:

- łaciate, dopuszczalne dropiate, na białym tle łaty duże lub drobne, od bułkowo-żółtych do czerwonych, łaty barwne rozmieszczone na szyi, grzbiecie, bokach i zadzie, barwna nasada ogona. Głowa, brzuch, wymię, nogi i dolna część ogona biała. Dopuszczalne jednostronne lub obustronne barwne okulary, rogi na całej długości woskowo-żółte, racice jasne.

SAMIĘC

Wysokość w krzyżu: odpowiednia do wieku zwierzęcia; optymalny wzrost w wieku jednego roku to 126-131 cm, dorosłego buhaja 148-155 cm.

Sylwetka:

- kształt ciała zbliżony do prostokąta.

3. Umięśnienie:

- wypukłe, profile mięśni dobrze zaznaczone.

4. Głowa i szyja:

- głowa mocna, szeroki pysk, mocna żuchwa, szyja średniej długości, dobrze umięśniona o wyraźnym fałdzie na linii gardło-podgardle-mostek.

5. Barki:

- dobrze umięśnione, dobrze przylegające łopatki, wyrostki grzbietowe kręgosłupa lekko wystające ponad łopatki.

6. Klatka piersiowa:

- szeroka, dobrze wysklepiona, żebra szeroko rozstawione, kości żeber zaokrąglone i długie.

7. Brzuch:

- głęboki i pojemny.

8. Grzbiet:

- szeroki i prosty, mocny, prosta i szeroka partia lędźwi, umięśnienie dobrze zaznaczone.

9. Zad:

- lekko nachylony do tyłu, długi i szeroki, profile mięśni zwłaszcza udowych wypukłe, prosta nasada ogona, dopuszczalna lekko uniesiona nasada ogona.

8. Nogi:

- szeroko i równolegle ustawione o silnej kości i wyrazistych stawach, prawidłowy kąt stawu skokowego i stawu pęcinowego, wysoka piętka racicy, racice lekko rozwarte.

10. Ogólny wygląd:

- harmonijna, proporcjonalna budowa, wykazująca cechy męskie, wigor, siłę, skóra średniej grubości, pokryta błyszczącą, jedwabistą sierścią, umięśnienie wypukłe, profile mięśni dobrze zaznaczone.

11. Umaszczenie:

- łaciate, dopuszczalne dropiate, na białym tle łaty duże lub drobne, od bułkowo-żółtych do czerwonych. Łaty barwne rozmieszczone na szyi, grzbiecie, bokach i zadzie, barwna nasada ogona. Głowa, brzuch, nogi i dolna część ogona biała. Dopuszczalne jednostronne lub obustronne barwne okulary, rogi na całej długości woskowo-żółte, racice jasne.

Szczegółowe zasady oceny wzorca rasy samicy i samca są uaktualniane wg potrzeb wypracowywanych wspólnie przez specjalistów ds. oceny typu i budowy bydła mlecznego oraz selekcjonerów zatrudnionych przez prowadzącego księgę.

II. Standard hodowlany

dla zwierząt wpisywanych do części wstępnej księgi.

Cieliczki i krowy wpisuje się do części wstępnej księgi na podstawie kodu rasy określonego w kartotece pochodzeniowej systemu teleinformatycznego Symlek prowadzonego na potrzeby oceny wartości użytkowej lub hodowlanej bydła.

Cieliczki o znanym pochodzeniu po matce i krowy nieposiadające udokumentowanego pochodzenia wpisywane do części wstępnej księgi powinny posiadać umaszczenie charakterystyczne dla rasy simentalskiej określane przez pracownika PFHBiPM w chwili zakładania dokumentacji hodowlanej w stadzie poddanym ocenie wartości użytkowej.

Dla zwierzęcia posiadającego pochodzenie, rasę określa się na podstawie rasy rodziców i koduje za pomocą kodów literowych ujętych w słowniku ras przez organizacje międzynarodowe ICAR i INTERBULL oraz Agencję Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa. Dla bydła rasy simentalskiej stosuje się kod SM. W przypadku gdy umaszczenie zwierzęcia o głębokim rodowodzie w rasie SM odbiega od umaszczenia charakterystycznego dla danej rasy powinno być przeprowadzone badanie w celu potwierdzenia pochodzenia zwierzęcia po wskazanej parze rodziców.

III. Opis sposobu identyfikacji zwierząt.

Zwierzęta rasy simentalskiej są oznakowane zgodnie z przepisami ustawy o systemie identyfikacji i rejestracji zwierząt. Identyfikacja zwierząt polega na porównaniu numeru identyfikacyjnego znajdującego się na kolczykach z numerem zapisanym w dokumentacji hodowlanej.

IV. Zakres informacji o zwierzętach wpisywanych do księgi.

Zakres informacji o cieliczkach, krowach i buhajach wpisywanych do księgi hodowlanej bydła rasy simentalskiej obejmuje:

- 1) datę dokonania wpisu w księdze,
  - w przypadku zwierząt wpisanych do sekcji księgi prowadzonej dla zwierząt użytkowanych w kierunku mięsno-mlecznym, w księdze zostanie zarejestrowany symbol „W” lub „G”,
  - w przypadku zwierząt wpisanych do sekcji księgi prowadzonej dla zwierząt użytkowanych w kierunku mięsnym, w księdze zostanie zarejestrowany symbol „Wm” lub „Gm”.

- 2) w przypadku zwierząt :
- a) urodzonych w kraju - firmę lub nazwę podmiotu, u którego zwierzę się urodziło, jego siedzibę i adres oraz oznaczenie formy prawnej wykonywanej działalności, a w przypadku osoby fizycznej - jej imię i nazwisko oraz miejsce zamieszkania i adres,
  - b) importowanych - kraj pochodzenia;
- 3) firmę lub nazwę hodowcy, jego siedzibę i adres oraz oznaczenie formy prawnej wykonywanej działalności, a w przypadku osoby fizycznej - jej imię i nazwisko oraz miejsce zamieszkania i adres;
- 4) datę urodzenia zwierzęcia;
- 5) rasę i płeć zwierzęcia;
- 6) nazwę zwierzęcia, jeżeli została nadana, a w przypadku zwierzęcia urodzonego w wyniku przeniesienia zarodka (embriotransferu) również oznaczenie „ET”;
- 7) numer identyfikacyjny zwierzęcia, nadany na podstawie przepisów o systemie identyfikacji i rejestracji zwierząt;
- 8) informacje dotyczące pochodzenia zwierzęcia, w tym nazwy i numery identyfikacyjne przodków zwierzęcia oraz ich numery w księdze lub rejestrze, jeżeli różnią się od numerów identyfikacyjnych;
- 9) wynik badania markerów DNA lub badania grup krwi lub, jeżeli badanie to zostało przeprowadzone, a w przypadku zwierząt urodzonych w wyniku przeniesienia zarodka również wyniki badania grup krwi lub badania markerów DNA, rodziców biologicznych zwierzęcia;
- 10) wynik badania na nosicielstwo wad genetycznych, jeżeli badanie to zostało przeprowadzone;
- 11) wyniki oceny wartości użytkowej;
- 12) wyniki oceny wartości hodowlanej, jeżeli ocena taka została przeprowadzona.

V. Zakres prowadzenia oceny wartości użytkowej niezbędny do realizacji programu hodowlanego dla rasy simentalskiej.

Ocenie wartości użytkowej w populacji użytkowanej w kierunku mięsno-mlecznym podlegają samice rasy simentalskiej, które rozpoczęły pierwszą laktację lub pierwszą znaną laktację. Ocena prowadzona jest zgodnie z zakresem i metodyką prowadzenia oceny wartości użytkowej typu użytkowego mlecznego i mięsno-mlecznego w zakresie cech produkcji mleka opracowaną przez Polską Federację Hodowców Bydła i Producentów Mleka i przedłożoną Ministrowi Rolnictwa i Rozwoju Wsi. Dane pochodzące z oceny zwierząt gromadzone są w systemie teleinformatycznym SYMLEK prowadzonym na potrzeby oceny wartości użytkowej zwierząt. W populacji użytkowanej w kierunku mięsno-mlecznym będą rejestrowane: dane o użytkowości mlecznej w oparciu o wyniki próbnych udojów, dane o użytkowości rozplodowej i żywotności cieląt, dane o długowieczności oraz dane o ocenie pokroju zwierząt.

Ocenie wartości użytkowej w populacji użytkowanej w kierunku mięsnym podlegają samice rasy simentalskiej, które mają zarejestrowane pierwsze, lub pierwsze znane wycielenie. Ocena prowadzona jest zgodnie z zakresem i metodyką prowadzenia oceny wartości użytkowej dla typu użytkowego mięsno-mlecznego w zakresie cech produkcji mięsa opracowaną przez Polską Federację Hodowców Bydła i Producentów Mleka i przedłożoną Ministrowi Rolnictwa i Rozwoju Wsi. Dane pochodzące z oceny zwierząt gromadzone są w systemie teleinformatycznym SYMLEK prowadzonym na potrzeby oceny wartości użytkowej zwierząt. W szczególności rejestrowane będą: dane o opasowości zwierząt na podstawie ważenia zwierząt wg stosowanej metodyki, dane o użytkowości rozplodowej i żywotności cieląt, oraz dane o długowieczności.

W przyszłości konieczne jest opracowanie metodyki oraz nowego systemu zbierania i kolekcjonowania danych o cechach rzeźnych, zarówno z mięsnej jak i mięsno-mlecznej części populacji. Posłuży to szacowaniu wartości hodowlanych dla cech użytkowości rzeźnej i będzie dodatkowym instrumentem doskonalenia bydła simentalskiego w Polsce.

VI. Opis metody prowadzenia oceny wartości hodowlanej dla populacji bydła simentalskiego użytkowanej w kierunku mięsno-mlecznym.

Ocena wartości hodowlanej dla bydła rasy simentalskiej użytkowanej w kierunku mięsno-mlecznym przeprowadzana jest bez przerwy od roku 1974.

Prowadzona jest ona dla podlegających ocenie wartości użytkowej cech produkcji mleka, cech typu i budowy oraz cech funkcjonalnych. Do szacowania wartości hodowlanych wymienionych cech wykorzystuje się wszystkie zarejestrowane dane o zwierzętach i ich krewnych.

Wartość hodowlana samców i samic szacowana jest według metodyki instytucji odpowiedzialnej za szacowanie wartości hodowlanej.

Na podstawie wyników oceny wartości hodowlanej cech mleczności obliczany jest podindeks produkcyjny. Na podstawie wyników wartości hodowlanej typu i budowy oraz płodności, długowieczności i zawartości komórek somatycznych obliczane są podindeksy dla tych cech. Obecna formuła indeksu przedstawia się następująco:

$$\text{PFSM} = 0,40 \times \text{PI\_PROD} + 0,35 \times \text{PI\_POKR} + 0,10 \times \text{PI\_PŁOD} + 0,08 \times \text{WH\_KSOM} + 0,07 \times \text{WH\_DŁUG}$$

gdzie:

PI_PROD – podindeks produkcyjny

PI_POKR – podindeks pokrojowy

PI_PŁOD – podindeks płodności

WH_KSOM – wartość hodowlana dla zawartości komórek somatycznych

WH_DŁUG – wartość hodowlana dla długowieczności

Wartość hodowlaną dla cech uwzględnionych w indeksie szacuje się za pomocą metody BLUP- wielocechowy model zwierzęcia, wykorzystując dane z 3 pierwszych laktacji.

Formuła indeksu może ulegać zmianom, wraz z tempem poprawy cech mleczności w populacji, modyfikacją celu hodowlanego oraz włączaniem kolejnych cech doskonalonych do indeksu, w tym także z uwzględnieniem cech dotyczących mięsności.

Obecnie, buhaje do stacjonarnej oceny wartości hodowlanej w zakresie cech mięsnych wybierane są spośród buhajów wpisywanych do księgi, zakupywanych do stacji unasieniania. Oceną w zakresie cech mięsnych obejmuje się buhaje oceniane w zakresie cech mlecznych. W istniejących warunkach nie udaje się skompletować danych o wszystkich testowanych buhajach.

Wartość hodowlana buhajów szacowana jest na podstawie oceny cech przyżyciowych 6 – 10 synów oraz na podstawie oceny poubojowej minimum 4 synów. Opas kontrolny potomstwa prowadzony jest w oparciu o pasze gospodarskie, tj. siano, kiszonkę oraz dodatek paszy treściwej do osiągnięcia 500 kg netto masy ciała.

Wartość hodowlana buhajów szacowana jest według metodyki instytucji odpowiedzialnej za szacowanie wartości hodowlanej.

Ostatecznej klasyfikacji w zakresie cech mięsnych dokonuje się na podstawie wielkości uzyskanego indeksu umięśnienia **IM**.

Indeks selekcyjny mięsny IM wylicza się na podstawie oszacowanych parametrów genetycznych według wzoru:

$$\text{IM} = 7,21^* \text{ klasa tuszy} + 0,96^* \text{ pow. mld} + 0,21^* \text{ przyrost dobowy netto.}$$

Wartość hodowlaną dla indeksu mięsnego szacuje się metodą BLUP.

Lista ocenianych cech i stosowane metody oceny wartości hodowlanej mogą ulegać zmianom wraz z rozwojem prowadzonych nad nimi prac naukowo-badawczych.

Opis metody prowadzenia oceny wartości hodowlanej dla populacji bydła simentalskiego użytkowanej w kierunku mięsnym.

Ocena wartości hodowlanej prowadzona będzie dla cech podlegających ocenie cech opasowych zwierząt. Szacowanie wartości hodowlanej dla całej populacji użytkowanej w kierunku mięsnym odbywać się będzie przy pomocy metody BLUP- model zwierzęcia.

Oszacowane wartości hodowlane poszczególnych cech posłużą do skonstruowania indeksu syntetycznego, który w przyszłości będzie podstawowym narzędziem selekcyjnym. Formuła indeksu będzie odzwierciedlać aktualne tendencje rynkowe.

Ocena wartości hodowlanej zwierząt użytkowanych w kierunku mięsnym dla cech funkcjonalnych będzie mogła być prowadzona po opracowaniu odpowiednich metodyk. Dotyczy to przede wszystkim cech, dla których gromadzone będą dane z oceny wartości użytkowej, a więc: tempa przyrostu masy ciała, łatwości wycieleń, żywotności cieląt, temperamentu oraz długowieczności.

Lista ocenianych cech i stosowane metody oceny wartości hodowlanej mogą ulegać zmianom wraz z rozwojem prac naukowo-badawczych.

VII. Opis sposobu prowadzenia selekcji oraz zasady doboru zwierząt do kojarzeń;

1) sposób prowadzenia selekcji:

Podstawą selekcji krów i buhajów jest wybór zwierząt o najwyższej wartości hodowlanej przeznaczonych do dalszej hodowli. Wyniki oceny wartości hodowlanej są podstawą do:

- wyboru krów na matki buhajów;
- wyboru buhajów na ojców buhajów;
- wyboru krów na matki krów;
- wyboru buhajów na ojców krów;

2) zasady doboru zwierząt do kojarzeń:

a) kojarzenia ojców i matek buhajów.

Wyboru matek buhajów dokonuje się obecnie spośród krów wpisanych do części G księgi bydła simentalskiego, użytkowanych w kierunku mięsno-mlecznym.

Przy podejmowaniu decyzji o kojarzeniach indywidualnych powinno być brane pod uwagę:

- spokrewnienie kojarzonych zwierząt: krowy i buhaje kojarzone indywidualnie nie powinny mieć wspólnych przodków w pokoleniu rodziców i dziadków. Ze względu na fakt, iż populacja aktywna jest niewielka liczebnie, należy analizować również głębsze pokolenia, by spokrewnienie potencjalnych rodziców buhajków hodowlanych było możliwie najniższe,
- wartość hodowlana wyrażona indeksem selekcyjnym.

Kojarzenia indywidualne krów wybranych na matki buhajów z buhajami wybranymi na ojców buhajów dokonywane są przez podmioty realizujące programy oceny i selekcji buhajów rasy simentalskiej. Celem realizacji tych programów jest wyprodukowanie odpowiedniej liczby buhajów, które po uzyskaniu oceny wartości hodowlanej zostaną uznane za przydatne do realizacji krajowego programu hodowlanego dla bydła rasy simentalskiej w Polsce i wykorzystane do kojarzeń w populacji.

b) kojarzenia w populacji

Do kojarzeń z krowami i jałowicami z populacji użytkowanej w kierunku mięsno-mlecznym przeznaczonymi dla dalszej hodowli dobierane są buhaje o najwyższych wartościach indeksu z uwzględnieniem cech produkcji mleka, cech typu i budowy oraz cech funkcjonalnych. Minimalna wiarygodność oceny wartości hodowlanej buhajów

wykorzystywanych w sztucznym unasienianiu musi wynosić przynajmniej 0,5 dla głównych cech produkcyjnych, zgodnie z zasadami ICAR.

Buhaje wykorzystywane do kojarzeń w stadach poddawanych ocenie wartości użytkowej powinny gwarantować uzyskanie postępu genetycznego w zakresie doskonalonych cech. Zalecane jest aby, ze względu na możliwość wystąpienia depresji inbredowej, kojarzone zwierzęta nie miały wspólnego przodka w pokoleniu rodziców i dziadków.

Podmioty realizujące programy oceny i selekcji buhajów powinny w swoich ofertach zawierać wszystkie możliwe informacje o wartościach hodowlanych cech funkcjonalnych proponowanych buhajów z ich programów, potwierdzających ich przystosowanie do lokalnych warunków.

Należy dążyć, by w jak największym stopniu w inseminacji wykorzystywane było nasienie buhajów z polskich programów oceny i selekcji.

Dopuszcza się możliwość używania do krycia naturalnego jałówek i krów buhajów, których pochodzenie zostało potwierdzone wynikiem badania markerów DNA lub wynikiem badania grup krwi i wpisanych do księgi bydła hodowlanego rasy simentalskiej.

Do kojarzeń z krowami i jałowicami przeznaczonymi do dalszej hodowli w populacji użytkowanej w kierunku mięsnym używane będą buhaje pozyskiwane z programów oceny i selekcji buhajów opartych o krajowy program hodowlany dla rasy simentalskiej w Polsce. Preferowane będą buhaje z wysokim indeksem mięsności.

Minimalna wiarygodność oceny wartości hodowlanej buhajów wykorzystywanych w sztucznym unasienianiu musi wynosić przynajmniej 0,5 dla głównych cech produkcyjnych, zgodnie z zasadami ICAR.

Dopuszcza się używanie do krycia naturalnego krów i jałowic buhajów, których pochodzenie zostało potwierdzone wynikiem badania markerów DNA lub grup krwi. Buhaje używane do krycia naturalnego w populacji krów rasy simentalskiej użytkowanej w kierunku mięsnym powinny być wpisane do części głównej księgi tej rasy prowadzonych przez PFHBiPM.

c) kojarzenia testowe

Poza krowami wybranymi do kojarzeń indywidualnych, do dalszej hodowli wybierane są krowy i jałowice przeznaczone do unasienień nasieniem buhajów testowanych. Zaleca się aby do unasienień testowych przeznaczać nie więcej niż 40% samic w stadzie, w tym około 20% jałowic w celu określenia trudnych porodów. Unasienianie nasieniem buhajów testowanych powinno być przeprowadzane losowo, we wszystkich stadach, w których prowadzona jest ocena wartości użytkowej, niezależnie od ich wielkości i produktywności.

Użycie buhajów testowych powinno także obejmować stada bydła rasy simentalskiej użytkowanych w kierunku mięsnym. Okres unasieniania nasieniem buhajów testowanych powinien być jak najkrótszy i nie powinien przekroczyć 12 miesięcy. Spółki unasieniania realizujące programy oceny i selekcji buhajów rasy simentalskiej powinny w swoich programach przedstawić koncepcje efektywnego wykorzystania nasienia buhajów testowanych, co powinno zagwarantować odpowiednią ilość potomstwa do szacowania wartości hodowlanej.

3) zakres i sposób wykorzystania materiału biologicznego i zwierząt pochodzących z importu.

Do kojarzenia z bydlęciem simentalskim, bez ograniczeń, mogą być używane przywiezione do Polski zwierzęta rasy simentalskiej spełniające wymagania wpisu do części głównej księgi a także nasienie, komórki jajowe i zarodki pochodzące od bydła tej rasy.

Buhaje rasy simentalskiej z importu, których nasienie wykorzystywane będzie w kojarzeniach z matkami buhajów wg programów oceny i selekcji opracowanych przez spółki unasieniania, muszą mieć oszacowaną wartość hodowlaną dla cech użytkowych zgodnie z metodami uznanymi i sprawdzonymi przez INTERBULL. Minimalna wiarygodność ich oceny wartości hodowlanej musi wynosić przynajmniej 0,5 dla głównych cech produkcyjnych, zgodnie z zasadami ICAR.

Zwierzęta i materiał biologiczny rasy simentalskiej przywożone do Polski:

- 1) powinny spełniać wymagania wpisu do części głównej księgi,
- 2) być zaopatrzone w świadectwo potwierdzające ich pochodzenie, o których mowa w przepisach Unii Europejskiej dotyczących świadectw obowiązujących w handlu,
- 3) każda partia materiału biologicznego wprowadzana do obrotu na terytorium Rzeczypospolitej Polski powinna być zaopatrzona w dokument handlowy zawierający informacje określone w art. 26 ustawy z dnia 29 czerwca 2007 r. o organizacji hodowli i rozrodzie zwierząt gospodarskich (Dz. U. Nr 133, poz. 921, z późniejszymi zmianami).

VIII. Opis sposobu kontroli danych o zwierzętach wpisywanych do ksiąg.

Dane o pochodzeniu zwierząt gromadzone są w systemie teleinformatycznym SYMLEK. Urodzenie zwierzęcia rejestrowane jest przez pracownika PFHBiPM oceny podczas przeprowadzanego próbnego udoju lub wizyty w stadzie bydła simentalskiego o mięsnym kierunku użytkowania, który wpisuje datę wycielenia matki zwierzęcia na obowiązującym dokumencie. Pochodzenie zwierzęcia po ojcu wskazanym przez hodowcę weryfikowane jest na podstawie informacji o pokryciu jego matki zgromadzonych w systemie SYMLEK.

Pochodzenie zwierząt zapisane w dokumentacji hodowlanej jest weryfikowane po ojcu, matce lub parze rodziców poprzez losowy wybór zwierząt, od których pobierany jest materiał biologiczny i przeprowadzane są badania markerów DNA lub badania grup krwi.

IX. Minimalne wymagania, jakie powinny spełniać zwierzęta wpisywane do części wstępnej księgi dla rasy Simentalskiej.

Do części wstępnej księgi prowadzonej dla rasy simentalskiej wpisuje się cieliczki o minimum znanym pochodzeniu po matce i krowy w stadach, które:

- 1) są poddane ocenie wartości użytkowej,
- 2) posiadają umaszczenie charakterystyczne dla rasy simentalskiej,
- 3) zostały uznane za odpowiadające standardowi hodowlanemu,
- 4) w przypadku zwierząt posiadających udokumentowane pochodzenie posiadają min.75% genotypu rasy simentalskiej.